

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)

Advies over de sectorale nota 'Basisgezondheidszorg' van de Directie-Generaal Internationale Samenwerking (DGIS)

- **Gevraagd door Staatssecretaris voor Internationale Samenwerking, de heer Eddy Boutmans, in een brief van 22 augustus 2002**
- **Vorbereid door de werkgroep Internationale betrekkingen**
- **Goedgekeurd door de Algemene Vergadering van 17 december 2002 (zie bijlage 1)**
- **De originele taal van dit advies is het Frans**

1. Samenvatting

- [1] De FRDO herinnert aan de opmerkingen die hij heeft gemaakt in zijn algemeen advies over het geheel van de sectorale en thematische nota's. De raad heeft waardering voor de nota over de basisgezondheidszorg. De strategie als dusdanig is concreet, goed uitgewerkt, duidelijk en precies. De actie zou echter meer moeten kaderen in de noord-zuid/zuid-noordrelaties.
- [2] De nota zou meer de band moeten leggen tussen gezondheid en milieu en zou concrete acties moeten aandragen inzake de toegang tot basisgeneesmiddelen. DGIS zou het lokale gezondheidssysteem moeten ondersteunen en de traditionele geneeswijzen moeten opwaarderen. Het zou voorts een concrete strategie moeten opstellen inzake mentale gezondheidszorg en gehandicaptenzorg, en zou beide thema's moeten beschouwen als integraal deel uitmakend van de basisgezondheidszorg. Het moet ook de actieve participatie van de lokale civiele maatschappij aanmoedigen en valoriseren.

2. Algemene opmerkingen over het geheel van de sectoriele en thematische nota's

- [3] De raad herinnert aan de principes en opmerkingen die hij formuleerde in zijn algemeen advies over het geheel van de sectorale en thematische nota's (zie algemeen advies over de sectorale en thematische strategische nota's van DGIS, 2002A15N). In dat advies herinnert de raad onder meer aan het feit dat de thematische en sectorale nota's aan het begin van de procedure hadden uitgewerkt moeten worden om zodoende de uitwerking van de geografische nota's te begeleiden en de gemengde commissies te voeden. De raad stelt vast dat tot op heden, omwille van de timing, de gemengde commissies werden georganiseerd alvorens te beschikken over de strategische nota's per land. Zo werden ook de geografische nota's voor het merendeel uitgewerkt alvorens het grootste deel van de sectorale en thematische nota's beschikbaar was. De FRDO betreurt deze situatie die het operationele karakter aantast van de verschillende strategische nota's, zowel van de sectorale en thematische – die niet dienden als basis voor de redactie van de geografische nota's - als van de landennota's die, tot op heden, niet beschikbaar waren voor de voorbereiding van de gemengde commissies.
- [4] Vervolgens, op vlak van nut voor de eindgebruiker, stelt de FRDO vast dat in enkele nota's de te gebruiken strategie niet voldoende duidelijk gedefinieerd is om operationeel te zijn. De delen "analyse van de situatie" en "lessen uit het verleden" zouden korter moeten zijn, terwijl het deel gewijd aan de eigenlijke strategie en het actieplan meer

uitgediept en de operationele keuzes explicieter zouden moeten worden. De FRDO beveelt DGIS voor deze weinig operationele nota's aan een document uit te werken bestemd voor de agent op het terrein waarin enkel de concrete elementen van de strategie worden opgenomen.

- [5] De raad dringt erop aan dat de strategische nota's zouden dienen als basis voor de politieke dialoog tussen België en de partnerlanden. Het is bijgevolg belangrijk dat de nota's voldoende concreet en operationeel zijn om zodoende het politiek overleg doeltreffend te begeleiden.
- [6] De FRDO is van mening dat DGIS een procedure zou moeten opstarten waarmee regelmatig de tenuitvoerlegging van de in de nota's vooropgestelde doelstellingen kan worden gecontroleerd.
- [7] De raad beveelt DGIS aan om erover te waken dat de nota's, programma's en projecten zich aanpassen aan de nieuwe problemen die zich in de partnerlanden voordoen en dat zij de internationale en Europese verworvenheden integreren.

3. Algemene beoordeling van de nota "Basisgezondheidszorg"

- [8] De raad meent dat dit een uitstekende nota is. De FRDO waardeerde vooral het gedeelte gewijd aan de concrete actie (3. *Strategische aanpak* en 5. *Concrete inzet*). De strategie die DGIS dient te volgen, is goed uitgewerkt, duidelijk en nauwkeurig.
- [9] De FRDO betreurt evenwel dat de nota de actie niet echt in een noord-zuid/zuid-noord visie situeert. Ze kadert de actie onvoldoende in het licht van de partnerschapsrelaties en van de opwaardering van projecten afkomstig van de basis.

4. Opmerkingen over de strategische nota "Basisgezondheidszorg"

4.1. Wereldtop van Johannesburg over Duurzame Ontwikkeling

- [10] De FRDO verwijst naar de verbintenissen inzake gezondheid aangegaan op de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling (Johannesburg). Het actieplan dat in Johannesburg werd aangenomen wijdt een volledig hoofdstuk (hoofdstuk 6) aan 'gezondheid en duurzame ontwikkeling'. In het actieplan vinden we ook in andere hoofdstukken beslissingen met betrekking tot gezondheid, bijvoorbeeld: hoofdstuk 2 (Uitroeiing van armoede), §8, om de menselijke gezondheid te beschermen is het voorzien dat tegen 2015 het aandeel van bevolking te halveren dat geen toegang heeft tot veilig drinkwater en tot basale sanitaire voorzieningen; hoofdstuk 3 (Wijziging van niet-duurzame productie- en consumptie-patronen), §23, is het beslist dat tegen 2020 moet er naar gestreefd worden dat chemische stoffen, en in het bijzonder persistente organische producten (zie §23a), gebruikt en geproduceerd worden op manieren die een minimalisatie inhouden van betekenisvolle negatieve gevolgen op de menselijke gezondheid en het milieu. DGIS zou rekening moeten houden met deze beslissingen in haar actie en zou deze beslissingen bij toekomstige revisies moeten integreren in de strategienota.

4.2. Verband tussen gezondheid en milieu

- [11] De FRDO is van mening dat in de nota het verband tussen gezondheid en milieu sterker naar voren moet komen. De strategische nota leefmilieu benadrukt dat de aantasting van het milieu gevolgen heeft voor de sanitaire situatie van arme bevolkingen. Bovendien is milieudegradatie in vele gevallen de directe oorzaak van de verarming van bepaalde bevolkingsgroepen zoals bijvoorbeeld de inheemse volken. Volgens de schattingen is een

vijfde van de ziekten in ontwikkelingslanden aan milieuproblemen toe te schrijven. De nota moet daar beslist rekening mee houden. Er bestaan diverse grote problemen: vervuiling van het drinkwater, ontoereikende volkshygiëne, gebrekkige afvalverwerking, luchtvervuiling in huizen door slechte verbranding, loodvergiftiging, schadelijk gebruik van pesticiden...

4.3. Toegang tot basisgeneesmiddelen

- [12] De FRDO betreurt dat de nota geen concrete acties bepaalt inzake de toegang tot basisgeneesmiddelen. De raad benadrukt met name het probleem van de antiretrovirale middelen die buiten het bereik blijven van de meeste AIDS-dragers in Afrika.

4.4. Lokaal gezondheidssysteem en traditionele geneeskunde

- [13] De raad betreurt dat de opwaardering van het lokale gezondheidssysteem in de nota ontbreekt en dat de kwestie van de traditionele geneeskunst zo weinig wordt uitgewerkt. De traditionele geneeskunst neemt soms een belangrijke plaats in in het gezondheidssysteem van de bevolkingen in de partnerlanden. De FRDO verwijst naar punt 54h van het Uitvoeringsplan van de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling van Johannesburg dat vraagt "Het behoud, de ontwikkeling en het gebruik van effectieve traditionele geneeskundige kennis en praktijken, waar passend te bevorderen, in combinatie met de moderne geneeskunde, en hierbij lokale en autochtone gemeenschappen te erkennen als hoeders van traditionele kennis (...)"

4.5. Mentale gezondheidszorg en voor gehandicaptenzorg

- [14] De nota geeft een te beperkte definitie van het concept "basisgezondheidszorg"; ze sluit immers mentale gezondheidszorg en gezondheidszorg voor gehandicapten uit. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) leeft 7 tot 10% van de wereldbevolking met een handicap en het grootste deel daarvan woont in het zuiden. In haar jaarverslag van 2001 schat de WHO het aantal mensen dat aan een mentale ziekte lijdt op 450 miljoen. De FRDO betreurt dat dergelijke belangrijke problemen worden doodgezwegen in de nota. De sociale en economische gevolgen van die problemen vallen zwaar op de schouders van de partners uit het zuiden. De raad vraagt DGIS dus om een strategie op te maken inzake mentale gezondheidszorg en gezondheidszorg voor gehandicapten en deze te beschouwen als integraal deel uitmakend van de basisgezondheidszorg. DGIS moet een concreet actieplan ter zake uitwerken met maatregelen om die ziektes op te vangen en om de patiënten in de maatschappij te integreren.

4.6. Deelname van de civiele maatschappij

- [15] De FRDO meent dat de nota meer nadruk zou moeten leggen op de actieve deelname van de lokale civiele maatschappij. De raad is zich bewust van de moeilijkheden die de effectieve organisatie van die deelname met zich mee kan brengen. De FRDO meent dat DGIS op verschillende actievlakken moet ijveren om de plaats en de rol van de civiel maatschappij in de partnerlanden te verbeteren. De raad stelt voor om § 122 van de nota grondiger uit te werken.

4.7 Gezondheidszorg voor vrouwen

- [16] Het valt te betreuren dat de nota niet erg aandringt op de noodzaak om de mannen te leren meer respect op te brengen voor de rechten en de gezondheid van de vrouw.

Bijlagen

Bijlage 1. Aanwezige en vertegenwoordigde stemgerechtigde leden op de algemene vergadering van 17 december 2002

3 van de 4 voor- en ondervoorzitters

T. Rombouts, A. Panneels, R. Verheyen

5 van de 6 vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming

G. De Schutter (Inter-Environnement Bruxelles, IEB), V. Kochuyt (Birdlife Belgium), G. Lejeune (World Wide Fund for Nature - Belgium, WWF), R. Moreau (Greenpeace Belgium), S. Van Hauwermeiren (Bond Beter Leefmilieu, BBL)

3 van de 6 vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking

B. Bode (Broederlijk Delen), S. Englebienne (Oxfam-Solidarité), G. Fremout (Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling, VODO)

de 2 vertegenwoordigers van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen

C. Rousseau (Centre de Recherche et d'Information des Organisations des Consommateurs, CRIOC), P. Van Cappellen (Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties)

3 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties (*)

F. Philips (Algemeen Belgisch Vakverbond, ABVV), B. Melckmans (Fédération Générale du Travail de Belgique, FGTB), A. Wilmart (Confédération des Syndicats Chrétiens de Belgique, CSC)

4 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties (*)

C. Bosch (Federatie Voedingsindustrie, FEVIA), I. Chaput (Fédération des Entreprises de Belgique, FEB), C. Klein (Federatie van de Chemische Industrie van België, Fedichem), P. Vanden Abeele (Unie van Zelfstandige Ondernemers, UNIZO)

de 2 vertegenwoordigers van de energieproducenten

H. De Buck (Electrabel), D. Rigaux (Samenwerkende vennootschap voor Productie van Electriciteit, SPE)

4 van de 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus

L. Hens (Vrije Universiteit Brussel, VUB), L. Lavrysen (Universiteit Gent, UG), J.-P. van Ypersele (Université Catholique de Louvain, UCL), H. Verschure (Katholieke Universiteit Leuven, KU Leuven)

Totaal: 26 van de 38 stemgerechtigde leden (*)

(*) momenteel moeten de werknemersorganisaties nog 2 vertegenwoordigers voordragen en de werkgeversorganisaties 1 vertegenwoordiger.

Bijlage 2. Vergaderingen ter voorbereiding van dit advies

De werkgroep internationale betrekkingen vergaderde op 11 september, 2 oktober, 7 november en 3 december 2002 om dit advies voor te bereiden.

Bijlage 3. Personen die meewerkten aan de voorbereiding van dit advies

Stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

Prof. Han VERSCHURE (Katholieke Universiteit Leuven) – Voorzitter van de werkgroep

B. BODE (Broederlijke Delen), J. BOSMAN (KWIA), E. DE WANDELER (VBO), F. DOUVERE (RUG), B. GLOIRE (Oxfam solidarité), G. LEJEUNE (WWF), G. NIETVELD

(Memisa), M. POZNANSKI (CSA), L. RIJNHOUT (VODO), C. ROBERTI (Memisa), S. VAN HAUWERMEIREN (BBL), H. VERLEYEN (11.11.11), NGO Caraes.

Niet-stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

H. DOVELMAN (Adm. Buitenlands Beleid, Min. Vlaamse Gemeenschap), I. DRIES (Gewestelijk Milieu Overleg – GMO), J. REYNAERS (ICDO)

Uitgenodigde deskundigen

Dr J. LARUELLE (DGIS)

Secretariaat

J. DE SMEDT, K. SAQUI